

ну із складами відповідного правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбаченого ст. 1726 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Запропоновано, з огляду на теоретичні напрацювання у цій сфері, можливі шляхи вирішення визначених проблем, а також можливі способи удосконалення положень кримінального законодавства щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, суб'єктивна сторона складу злочину, корупційні злочини, декларація, декларування недостовірної інформації.

Miskiv D.M. Problematic aspects of the subjective side of declaring unreliable information.

The article deals with the analysis of some problematic aspects of the subjective side of declaring unreliable information under the criminal legislation of Ukraine. The most significant problems that arise in the theory of criminal law of Ukraine regarding the responsibility for declaring unreliable information, as well as problems related to the establishment of signs of the subjective side in the practice of applying the provisions of Article 3661 of the Criminal Code of Ukraine. The comparison of the features of the subjective side of the present corpus delicti with the corpus delicti of the relevant offense related to corruption under Article 1726 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses.

Taking into consideration the theoretical developments in this area, possible ways to solve certain problems are proposed, as well as possible ways of improving the provisions of criminal law to establish liability for declaring inaccurate information. In particular, it was concluded that in most cases of intentional failure to submit a declaration or submission of knowingly inaccurate information, it is the concealment of property that a person has criminally seized, for which he/she has to be liable under other articles of the Criminal Code, so criminalization of declaring inaccurate information in a separate rule seems questionable.

Keywords: criminal liability, subjective side of corpus delicti, corruption crimes, declaration, declaring of inaccurate information.

Розвадовський В.І.

ГЕНЕЗА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК ПРОВІДНОГО УЧАСНИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

УДК 342.56.1

Постановка проблеми. Проблематика становлення та подальшого розвитку правового статусу учасників конституційного

провадження має важливе значення і для самих учасників конституційного провадження, і для ефективного здійснення даного провадження. Це обумовлено тим, що обсяг правомочностей учасників конституційного провадження може суттєво вплинути на хід та результати конституційного провадження. У першу чергу це стосується повноважень самого Конституційного Суду України як провідного учасника конституційного провадження.

Проте слід враховувати, що правовий статус КСУ у тій редакції, в якій він сформований на даний час, пройшов певну генезу, стадії становлення, мав певні передумови становлення, формування та розвитку. Саме тому проблема генези правового статусу КСУ, як провідного учасника конституційного провадження, відзначається актуальністю, а також науково-теоретичною та практичною значимістю.

Стан дослідження. Проблему правового статусу учасників конституційного провадження прямо чи опосередковано висвітлювали у своїх наукових публікаціях Н. Вітрук, Л. Д. Воеводін, А. П. Гаранов, В. В. Копейчиков, В. А. Кучинський, С. Л. Лисенков, В. А. Масленніков, О. Марцеляк, В. І. Новоселов, М. Строгович та інші науковці.

Проблеми конституційної юрисдикції в Україні в цілому досліджувались А. О. Селівановою. Глобальні питання структури та функціонування Конституційного Суду України, проблеми правового статусу учасників конституційного провадження, а також засади реформування конституційної юстиції в Україні висвітлював у своїх публікаціях В. М. Кампо.

Однак, разом з тим, окремого наукового дослідження потребує власне генеза правового статусу КСУ як провідного учасника конституційного провадження.

Постановка завдання. На основі усього вищевказаного визначено мету статті, яка передбачає висвітлення генези та основних етапів становлення правового становища Конституційного Суду України у конституційному провадженні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історичне становлення інституту конституційного контролю та конституційного провадження вперше опосередковано закріплювалась у період

Козацької доби та Гетьманщини. Зокрема, 5 квітня 1710 р. схвалено Конституцію Пилипа Орлика, яка містила положення про поділ державної влади на законодавчу (належала Раді, членами якої були полковники зі своєю старшиною, сотники, «генеральні радники від усіх полків» і «посли від Низового Війська Запорозького» та яка мала скликатися тричі на рік), виконавчу (належала гетьману), судову (належала Генеральному суду). Конституція зменшували повноваження Гетьмана Війська Запорозького, він вважався гарантом дотримання прав і вольностей народу. Контроль за виконанням повноважень гетьманом здійснювали генеральні старшини, полковники й генеральні радники, однак щодо нього санкцій не передбачено. У ст. 7 Конституції йшлося про відокремлення повноважень судової влади від інших органів державної влади, про її незалежність під час ухвалення рішень і їх обов'язковість [1].

Отже, в основу Конституції Пилипа Орлика покладено ідеї теорії природного права та поділу державної влади.

29 квітня 1918 р. Центральною Радою прийнято Конституцію Української Народної Республіки, яка проголосила Україну самостійною, суверенною, незалежною державою. Організація державної влади відповідно до Конституції УНР ґрунтується на засадах принципу розподілу влади; органом законодавчої влади проголошено Всенародні збори, що формують інші гілки влади; вища виконавча влада належить Раді народних міністрів, а вищий орган судової влади – Генеральний суд. У Конституції УНР передбачено особливий порядок внесення змін до Основного Закону, відповідальності міністрів і тимчасового обмеження прав та свобод, однак створення органу конституційного контролю не визначено [2]. У Західноукраїнській Народній Республіці, яка виникла наприкінці 1918 р. унаслідок розпаду Австро-Угорської імперії, ідея утворення органу конституційного контролю не знайшла підтримки.

Свої особливості мало юридичне закріплення конституційного контролю в СРСР та УРСР. Зокрема, у ст. 19 Конституції УРСР 1937 р. уведено поняття «контроль за виконанням Конституції». Ці функції покладено на Верховну Раду, однак їх здій-

снювали партійні органи. Найвищими суб'єктами політичного конституційного контролю за дотриманням Конституції УРСР є КП(б)У (із жовтня 1952 р. – КПУ) як складовій частині КПРС та її розгалуженим обласним, міським, районним, районним у містах й іншим партійним комітетам [3]. КПУ керувалась у своїй роботі Програмою та Статутом КПРС, тобто здійснювала вищий конституційний контроль не на підставі конституцій СРСР й УРСР, а на основі генеральної лінії КПРС, яка формулювалася з'їздами КПРС і конкретизувалася для України на з'їздах КПУ.

Конституція СРСР 1977 р. та Конституція УРСР 1978 р. не визначила спеціальний інститут конституційного контролю. Президія Верховної Ради УРСР згідно зі ст. 106 Конституції УРСР 1978 р. була постійно діючим органом, який здійснював конституційний контроль. У ст. 108 Конституції УРСР прописано, що Президія Верховної Ради УРСР здійснює контроль за додержанням Конституції Української РСР, а також тлумачення законів [4].

У Конституції УРСР зазначено, що всі партійні організації діють у межах Конституції СРСР (не УРСР), але керівною й спрямовуючою силою радянського суспільства, ядром його політичної системи державних і громадських організацій у ст. 6 Конституції УРСР називалася вже не КПУ, а КПРС. Саме на підставі цієї статті КПРС здійснювала не лише вищий політичний, а й вищий ідеологічний конституційний контроль на засадах марксизму-ленінізму.

Що ж стосується генези правового статусу Конституційного Суду України, як провідного учасника конституційного провадження, то дана правова інституція була започаткована ще в УРСР. Зокрема, 27 жовтня 1989 р. внесено зміни до Конституції УРСР 1978 р., згідно зі ст. 112 передбачалось утворення Комітету конституційного нагляду. Комітет обирала Верховна Рада УРСР строком на 10 років у складі голови, його заступника та семи членів. Комітет конституційного нагляду отримав наступні повноваження:

1) надавати Верховній Раді УРСР висновки щодо відповідності Конституції УРСР проектів законів;

2) здійснювати нагляд за відповідністю Конституції УРСР й законам постанов і розпоряджень Ради Міністрів УРСР;

3) надавати висновки щодо відповідності Конституції УРСР актів місцевих Рад народних депутатів, інших державних органів і громадських організацій республіки.

Проте на практиці Комітет конституційного нагляду Української УРСР так і не було утворено [5, с 114].

24 жовтня 1990 р. Законом УРСР «Про зміни і доповнення до Конституції (Основного Закону) Української РСР» від 24 жовтня 1990 р. передбачено створення Конституційного Суду Української РСР, склад якого повинна обирати Верховна Рада Української РСР [6].

Згідно зі ст. 112. Закону УРСР «Про зміни і доповнення до Конституції (Основного Закону) Української РСР» Конституційний Суд УРСР мав обиратися Верховною Радою Української РСР на десять років зі спеціалістів у галузі права в складі голови, його заступника й 23 суддів. Особи, обрані до Конституційного Суду УРСР, не могли одночасно входити до складу інших державних органів, діяльність та акти яких підконтрольні Конституційному Суду УРСР, а також бути народними депутатами чи належати до будь-яких політичних партій і рухів. Судді під час виконання своїх обов'язків є незалежними та підпорядковуються лише Конституції Української РСР [6].

На доконституційному етапі після проголошення незалежності України організація й порядок діяльності Конституційного Суду визначалися Законом «Про Конституційний Суд» від 3 червня 1992 р. Це незалежний орган у системі судової влади, завдання якого полягало в забезпеченні відповідності законів, інших нормативних актів законодавчої та виконавчої влади Конституції України, охорони прав і свобод людини й громадянина. За Конституційним Судом України було закріплено такі повноваження, як розгляд справ про конституційність актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Президії Верховної Ради України, Верховної Ради та Ради Міністрів Республіки Крим; конституційність міжнародних договорів України; розпуск партій; спори між територіальними утворення-

ми України; додержання Президентом, Прем'єр-міністром, іншими членами Уряду, Головою Верховного Суду України, Головою Вищого арбітражного суду, Генеральним прокурором України, а також дипломатичними й іншими представниками України Конституції та законів України в разі порушення питання про дострокове припинення їхніх повноважень [7].

До складу Конституційного Суду України мали входити 15 суддів, голова, два його заступники, які обираються Верховною Радою України строком на 10 років. Кандидатури на посаду суддів подають Голова Верховної Ради України й Президент України в однаковій кількості. Кандидатуру Голови Конституційного Суду України погоджують із Головою Верховної Ради України та Президентом України. Кандидатури суддів попередньо обговорюють на засіданнях постійних комісій Верховної Ради України. Суддями можуть стати лише громадяни України, які мають виборчі права, досягли на день обрання 40 років, мають вищу юридичну освіту й стаж практичної, наукової чи педагогічної діяльності в галузі права не менше ніж 15 років. Однак у законі не прописано механізм конституційного провадження, хоча в ст. 3 зазначено про необхідність прийняття окремого закону про конституційне судочинство [7].

Вибори до Конституційного Суду України передбачалося провести в червні 1992 р., однак Верховна Рада України не змогла обрати необхідну кількість суддів, хоч обрано його голову – Л. П. Юзькова. Орган конституційного контролю не створено через недосконалий порядок формування Конституційного Суду України та політичне протистояння між Верховною Радою України й Президентом України.

8 червня 1995 р. між Верховною Радою України та Президентом України укладено Конституційний договір про основні засади організації й функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України. У ст. 38 цього договору зазначено, що Конституційний Суд України – це незалежний орган судової влади, який забезпечує відповідність законів, інших нормативних актів законодавчої

й виконавчої влади Конституції України, охорону конституційних прав та свобод людини й громадянина [8].

Кількісний склад Конституційного Суду України зазначеним договором не визначено, проте вказано, що Верховна Рада України та Президент України призначають по половині складу суддів, а Голову Конституційного Суду України – Верховна Рада України за спільним поданням кандидатури на цю посаду Голови Верховної Ради України й Президента України. На підставі Конституційного договору від 1995 р. Конституційний Суд України не сформовано.

28 червня 1996 р. прийнято Конституцію України, яка по-новому визначила процедуру та функціонування Конституційного Суду України. У ст. 147 зазначено, що Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні [9].

16 жовтня 1996 р. на конституційному етапі прийнято Закон України «Про Конституційний Суд України», який конкретизував засади його організації та, а з 1 січня 1997 р. суд став приймати до розгляду конституційні подання та звернення [10]. Організаційні питання діяльності Конституційного Суду України на той час було врегульовано Регламентом Конституційного Суду України, прийнятим 5 березня 1997 р.

У більш ранніх редакціях Конституції України визначалось, що судочинство у державі здійснюється Конституційним Судом та судами загальної юрисдикції. Проте з 02.06.2016 р. таке положення Основного Закону України було скасоване [11].

Тому, на даний час Конституційний Суд України посідає особливе місце в системі органів державної влади України. Як визначено у ст. 147 Конституції України, Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до цієї Конституції [12].

Діяльність Конституційного Суду України в редакції 2017 року, як єдиного органу конституційної юрисдикції держави, спрямована на захист конституційних прав і свобод людини і громадянина, забезпечення верховенства Конституції на всій терито-

рії країни, утвердження України як демократичної, соціальної та правової держави. Результатом діяльності Конституційного Суду є його рішення та висновки, в яких викладені правові позиції з конкретних питань, що виникають у практиці застосування Конституції та законів України. Одночасно варто зауважити, що в порівнянні з двома попередніми законами каталог повноважень Конституційного Суду України значно розширено та конкретизовано [13]. Так, до повноважень Конституційного Суду України належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційне тлумачення Конституції України;

3) надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, або Кабінету Міністрів України висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

4) надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України висновків про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

5) надання за зверненням Верховної Ради України висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту в межах, визначених статтями 111 і 151 Конституції України;

6) надання за зверненням Верховної Ради України висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

7) надання за зверненням Верховної Ради України висновку про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

8) вирішення питань про відповідність Конституції України та законам України нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим за зверненням Президента України згідно з частиною другою статті 137 Конституції України;

9) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України [9].

Конституційний Суд виносить остаточне рішення у розв'язанні правової проблеми, а його роз'яснення є офіційним тлумаченням, яке має найвищу юридичну силу.

Висновки. Таким чином, з точки зору розуміння змісту закону і його роз'яснення, Конституційний Суд, образно кажучи, є істиною в останній інстанції, генеза та розвиток якого були започатковані ще у Конституції Пилипа Орлика та логічно завершилися прийняттям Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13.07. 2017 р.

Крім того, даючи тлумачення відповідному положенню закону, він фактично встановлює нову форму регулювання правовідносин. Про юридичну силу рішень Конституційного Суду свідчить і те, що закони, інші нормативно-правові акти, їх окремі положення, які визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення рішення про їх неконституційність. Рішення Конституційного Суду є також підставою для зміни законів та інших нормативно-правових актів з метою приведення їх у відповідність до Конституції. Отже, виходячи з викладеного, рішення Конституційного Суду мають важливе значення для забезпечення реалізації в Україні принципу верховенства права.

1. Конституція України Гетьмана Пилипа Орлика 1710 р. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1710.html>.

2. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>.
3. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки, затверджена постановою надзвичайного XIV українського з'їзду Рад 30 січня 1937 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/001_001.
4. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки, прийнята на позачерговій сьомій сесії Верховної Ради Української РСР 20 квітня 1978 р. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html>.
5. Шевчук І. М. Становлення та розвиток інституту конституційного контролю в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія ПРАВО. Випуск 31. Том 1. С. 112 – 115.
6. Про зміни і доповнення до Конституції (Основного Закону) Української РСР: Закон України від 24 жовтня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 45. Ст. 606.
7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 3 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 33. Ст. 471.
8. Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 18. Ст. 133.
9. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 13 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 49. Ст. 272.
11. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826/2014>.
12. Розвадовський В. І. Статус конституційного суду України в конституційному провадженні. Збірник наукових праць. Матеріали 10 міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 30 жовтня 2019 р.). К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2019. С. 197.
13. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР) України. 2017. № 35. Ст. 376.

Розвадовський В. І. Гене́за формування правового статусу Конституційного Суду України як провідного учасника конституційного провадження

Стаття присвячена проблемі формування та подальшої динаміки правового статусу Конституційного Суду України як провідного учасника конституційного провадження.

На авторське переконання, історичне становлення інституту конституційного контролю та конституційного провадження вперше опосередковано закріплювалась у період Козацької доби та Гетьманщини. Наступним етапом стало прийняття 29 квітня 1918 р. Центральною Радою прийнято Конституцію Української Народної Республіки, яка проголосила Україну самостійною, суверенною, незалежною державою з Генеральним Судом у своїй структурі.

За радянської доби таким етапом стало утворення Комітету конституційного нагляду. Комітет обирала Верховна Рада УРСР строком на 10 років у складі голови, його заступника та семи членів. Комітет конституційного нагляду отримав наступні повноваження: надавати Верховній Раді УРСР висновки щодо відповідності Конституції УРСР проєктів законів; здійснювати нагляд за відповідністю Конституції УРСР й законам постанов і розпоряджень Ради Міністрів УРСР; надавати висновки щодо відповідності Конституції УРСР актів місцевих Рад народних депутатів, інших державних органів і громадських організацій республіки.

На доконституційному етапі після проголошення незалежності України організація й порядок діяльності Конституційного Суду визначалися Законом «Про Конституційний Суд» від 3 червня 1992 р. Це незалежний орган у системі судової влади, завдання якого полягало в забезпеченні відповідності законів, інших нормативних актів законодавчої та виконавчої влади Конституції України, охорони прав і свобод людини й громадянина. Згодом, 08 червня 1995 р. між Верховною Радою України та Президентом України укладено Конституційний договір, у ст. 38 якого зазначено, що Конституційний Суд України – це незалежний орган судової влади, який забезпечує відповідність законів, інших нормативних актів законодавчої й виконавчої влади Конституції України, охорону конституційних прав та свобод людини й громадянина.

28 червня 1996 р. прийнято Конституцію України, яка по-новому визначила процедуру та функціонування Конституційного Суду України. У ст. 147 зазначено, що Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

Після судової реформи (2 червня 2016 р.) та Закону «Про Конституційний Суд України» (13 липня 2017 р.) значно розширився каталог повноважень Конституційного Суду України.

Ключові слова: гене́за, гене́за правового статусу, Конституційний Суд України, конституційне провадження, учасники конституційного провадження, гене́за правового статусу учасників конституційного провадження, гене́за правового статусу Конституційного Суду України.

Rozvadovskyi V. I. Genesis of the formation of the legal status of the Constitutional Court of Ukraine as a leading participant in constitutional proceedings

The article is devoted to the problem of the formation and further dynamics of the legal status of the Constitutional Court of Ukraine as a leading participant in constitutional proceedings.

The author's conviction, the historical formation of the institute of constitutional control and constitutional production was indirectly fixed for the first time during the Cossack era and the Hetman. The next stage was the adoption on April 29, 1918 by the Central Council of the adopted Constitution of the Ukrainian People's Republic, proclaimed Ukraine an independent, sovereign, independent state with the General Court in its structure.

In Soviet times, this stage was the creation of the Constitutional Oversight Committee. The committee elected the Supreme Council of the Ukrainian SSR for a term of 10 years consisting of a chairman, his deputy, and seven members. The Committee for Constitutional Oversight received the following powers: to provide the Supreme Council of the Ukrainian SSR with conclusions on the compliance of the draft laws with the Constitution of the Ukrainian SSR; supervise compliance with the Constitution of the Ukrainian SSR and the laws of decrees and orders of the Council of Ministers of the USSR; to give conclusions on the compliance with the Constitution of the Ukrainian SSR of acts of local Soviets of People's Deputies, other state bodies and public organizations of the republic.

At the pre-constitutional stage, after the declaration of independence of Ukraine, the organization and procedure of the Constitutional Court was determined by the Law "On the Constitutional Court" of June 3, 1992. It is an independent body in the judiciary, whose task was to ensure the conformity of laws, other normative acts of the legislative and executive authorities with the Constitution of Ukraine, protection of the rights and freedoms of man and citizen. Subsequently, on June 8, 1995, the Constitutional Treaty was concluded between the Supreme Council of Ukraine and the President of Ukraine, in Art. 38 of which it is indicated that the Constitutional Court of Ukraine is an independent judiciary, which ensures the compliance of laws, other legislative and executive acts with the Constitution of Ukraine, the protection of constitutional rights and freedoms of man and citizen.

On June 28, 1996, the Constitution of Ukraine was adopted, which redefined the procedure and functioning of the Constitutional Court of Ukraine. In chapter 147 states, that the Constitutional Court of Ukraine is the only body of constitutional jurisdiction in Ukraine.

After the judicial reform (June 2, 2016) and the Law "On the Constitutional Court of Ukraine" (July 13, 2017), the catalogue of powers of the Constitutional Court of Ukraine has expanded significantly.

Keywords: genesis, genesis of legal status, Constitutional Court of Ukraine, constitutional proceedings, participants in constitutional proceedings, genesis of legal status of participants in constitutional proceedings, genesis of legal status of the Constitutional Court of Ukraine.